

HOZZÁSZÓLÁSOK AZ ÉLET ÉS IRODALOM CIKKÉHEZ

MESTERSÉGES MAGASSÁGOK

Múlt heti cikkében — „Városaink arca” — Granasztói Pál a többi között a Duna összeszűkülő belső szakaszára is hivatkozik, ahol a látkép „bár nagyszabású, mégis intim, áttekinthető és ez idegenek számára is egyik fő varázsa”.

Pontosnak érzem ezt a jellemzést, sőt a budai hegyvidékre nézve csaknem általános érvényűek. A budai látkép nemcsak a pesti Dunaparttól ilyen. Ballagjunk fel a Citadellához, üldögéljünk el a Tóth Árpád-sétányon, a Várhegy ormán, vagy nézzünk le Budára a Martinovics-hegy, Látóhegy, a Mátyáshegy magasából — ez a „nagyszabású, mégis intim, áttekinthető” kép ejt meg mindenünnen.

Granasztói Pál szerint a Duna az, „amely ezt a nagyvárost élteti, amelynek hírnevét, szépségét is köszönheti”. Van ebben sok igazság. De Bécsét, Belgrádot mégsem élteti így a Duna. Varsót sem a Visztula. A budai hegyek változatos, közelebbi-távolabbi háttere nélkül tized ilyen szép se lenne ez a híres folyamparti város.

Buda épületei többnyire igen jól beillenek ebbe a háttérbe, hegytömbök, fellegek, erdők, kertek, sziklák és égi kékség harmónikus együttesébe. Beillenek, mert a természet girbegurba vonalait, szeszélyes foltjait hagyják meg a táj domináns elemének.

All ez még a Citadellára, még a televíziós toronyra, még a jánoshegyi kilátóra is. Változtatnak valamiképp a kontúrokon, de mintha csak a hegyekből nőttek volna ki, s azoknak az arányaihoz képest vá-

rosi távlatban kellően eltörpülnek.

A volt királyi várnak a hivalkodó kupolával megfejelt épülettömege már zavaróbb. Ami a Várban igazán szép, az a hegyhez forrott alacsonyabb házak, s a közülük kiugró karcsú tornyok sora.

Mindebben, gondolom, Granasztói Pál is egyetért velem, még ha az ő szemét — építész lévén — jobban vonzzák is az emberkéz alkotásai, s kevésbé a természetét, mint az enyémet.

Annál inkább szívem ütött azzal a véleményével, hogy „a budai hegyvidéken indokoltabb imittamott megfelelő célra... magas házat építeni, éppen a szép környezet teljes kiaknázása érdekében”, mint a „sík, egyhangú, füstös” pesti oldalon. S ezt öszerinte „a Budapest szállónak a budai látképben oly érdekes és szépen kiemelkedett tömege, egyben e szálloda rendelkezése is indokolja”.

Afelől nekem sincs kétségem, hogy az új szállóból gyönyörű a kilátás. De milyen áron!

Nem mondom, hogy a hegyvidék távolabbi csúcsai, a Jánoshegy vagy a Hárshegy felől nézve nem nevezhető ez a szokatlan alakú épület érdekesnek, és szépen kiemelkedettnek. Közelebbi perspektívákból azonban már kétségbeesítően aránytalan. A Várból. A Martinovics-hegyről. A Rózsadombról. A Városmajorból. Nemcsak a környező házakat nyomja agyon, az nem számítana. De részben eltakarja, részben pedig arányaiban bontja meg a budai hegyvidék képét, a természete-

tes táj dominanciáján alapuló eddigi panorámát. Egy mértani „téridom” hatalmas tömbjével tehénkedik bele az apró alakzatok ezer remek részlettel ékes miniatűrjébe. S még az ég kékjébe is: még az eddigi emberközeli eget is ellöki a földtől, az idegen magasságokba.

„Fellek s hegy által a menny kékje csorba” — írta egykor Arany János, s alighanem a legfontosabbat, a máig legjellemzőbbet vette észre a budai tájképen. Pesten „a menny kékje” emberrakta épületek orma által csorba. Budán „fellek s hegy által” (ha ezek a hegyek házak seregét hordozzák is a hátukon). Aki Budából Pestet csinál, aki felleget s hegyet behemót építmények tömegével takar el, és tesz másodrendű, már-már csak megtört tájkép-alkotó elemmé, az az egész város varázsát veszélyezteti.

Ez persze már nem az általam is igen tisztelt Granasztói Pálnak szól, hanem a városrendezés más tervezőinek.

Kell az idegeneknek a szép kilátás? Akkor miért nem építettek mindmáig legalább egy nagy éttermet — a mai bódék helyett — a Martinovics-hegy (a volt Kis Svábhegy) búbjára, ahonnan sokkalta szebb körpanoráma tárulna eléjük, mint akár egy kétszer ekkora Budapest szálló tetejéről? A Mátyáshegyről, a Látóhegyről nem különben. A város centrumától ezek alig vannak messzebb. Miért kell akkor mesterséges magasságokat produkálni?

Mert így ésszerűlenebb?

Varga Domokos